

Krig och den nya världsordningen

- en provisorisk introduktion till '2000-talets Intifada'

Per Henriksson

Världen förändrades inte den 11 september (2001) då tvillingtornen i New York föll. Vad som är vardag för miljontals människor världen över drabbade för första gången USA och det var egentligen det enda som var nytt med terrorattacken. Bakom attacken låg inte fattiga och förstryckta från den sk tredje världen utan (högst troligt) det islamistiska nätverket Al Qaida, tränade av USA/CIA och stinna av olje- och spekulationsmiljader. Den amerikanska statens svar, bombandet av Afghanistan sönder och samman, var formulerat långt innan frågan ställdes och syftade inte till att utrota 'terrorismen' eller att befria det afghanska folket från talibanerna, USA:s forna allierade i kriget mot Sovjet, utan att säkra sina egna intressen i synnerhet och kapitalismen som system och kapitalförhållandet som sådant i allmänhet. En del cyniskt och en del konspiratoriskt skulle man kunna säga att '11 september' kom lägligt för det amerikanska kapitalet och dess administration. Underliggande både terrorattackerna och 'kriget mot terrorismen' är kapitalismen, dess kris och klasskampen. Ramverket reses kring hegemonin i den nya världsordningen efter Östblockets fall för dryga decenniet sedan.

Artikeln som följer på denna lilla utläggning är författad av Brighton-baserade *Aufheben* och syftar till att lyfta fram de materiella grundvalarna till Israel-Palestina frågan i allmänhet och den andra Intifadan i synnerhet genom att sätta det i sitt historiska och internationella sammanhang. Detta försök är minst sagt välkommet. Konflikten är infekterad och stödet för ena parten eller andra karaktäriseras av avsaknad av analys till förmån för moralism. En lösning på konflikten går, som vi ser det, inte att realisera inom kapitalismens ramar, och vägen förbi dessa går via att det nationellt och rasistiskt uppdelade proletariet solidariserar sig som *klass*, något som kan tyckas hypotetiskt men som än dock utgör den enda möjligheten.¹ Kapitalistiskt nationalstatsbyggande är upp till kapitalisterna och inte, som i detta fallet, det palestinska "folket". I den meningen måste båda staterna (försöken till statsbyggnad) brinna, för att parafrasera en populär tröja i anarkistkretsar, precis som den svenska, den amerikanska och alla andra nationalstater. Svagheter i denna lilla utläggning som öppnar Intifada-texten, som försöker diskutera imperialismen och kampen om hegemonin i den nya världsordningen har sin grund i att utläggningen inte är resultatet av en diskussion bland revloutärerna i Sverige kring temat. Istället vill vi att den kan tjäna som ett initiativ till en sådan, nödvändig, diskussion.

Israel-Palestina-konflikten är central i förståelsen av kampen om den nya världsordningen. I mångt och mycket är det där de olika intressenterna i striden om hegemonin tangerar varandra. Väst möter Öst vid en av öppningarna mot Kaspiska havet, en kil in i den grönflaggade världen.

Först en bakgrund, dels till kriget som sådant under kapitalismen och dels kring dragkampen om hegemonin i den nya världsordningen efter Östblockets fall.

Kapitalistiska krig och den nya världsordningen

Kapitalismen klev in på den historiska scenen drypande av blod och i sitt vardande måste den krossa eller omforma alla förkapitalistiska relationer och ersätta dem med sina egna. Pengarna och staten utgör ett abstrakt förenande av kapitalismens konkurrerande individer, men även om pengarna effektivt kan upplösa förkapitalistiska sociala relationer är de inte tillräckliga för att skapa förutsättningarna för kapitalförhållandets tillblivelse; säljare av varan arbetskraft, befriade från sina produktionsmedel och därmed totalt beroende av arbetslönen för sin överlevnad. Denna process 'är inskriven i mänsklighetens historia med outplånliga tecken av blod och eld.'² Kapitalismen kräver alltså tvång, både för att rycka mark och produktionsmedel ur händerna på de omedelbara producenterna och skapa ett utsugningsbart proletariet, och dels för att riva alla historiska, traditionella hinder för den fria cirkulationen av varor och pengar. Kapitalismen kräver även framväxten av den moderna borgerliga staten som sin försvarare.³

Industrikapitalet kräver lag och ordning, fred och stabilitet, för att skydda sina investeringar. Krig innebär inte längre några snabba vinster utan bara kaos och avbruten ackumuleringsmöjlighet, och högre skatter. Med handelskapitalet är det annorlunda då det inte skapar något mervärde utan är hänvisade till cirkulationsfären, deras vinster kommer ur tillfälliga eller tilltvingade monopolställningar som låter dem 'köpa billigt och sälja dyrt'. Med finanskapitalet som det så starkt fokuseras på idag är det snarare det motsatta; det lever av kaos, instabilitet, kraftiga fluktuationer i valutor, räntor och aktier. Kapitalismen, under industrikapitalet, kunde därför, åtminstone fram till första världskriget, iklä sig rollen som fredens och civilisationens försvarare; försök till detta görs än idag utan att någon egentligen lyssnar till det.

¹ Ett initiativ som i dagsläget är positivt, inte som en *lösning* av konflikten men som försök till att *förhindra de värsta uttrycken* för den israeliska terrorn, är ISM (International Solidarity Movement), där västerlänningar – företrädesvis ungdomar – åker till de ockuperade områdena för att agera mänskliga sköldar. Aktionerna i sig är det vi främst tänker på och inte självbilden som ett 'gräsrots-FN' (Malm, 'Bulldozers mot ett folk', s. 12).

² Marx, *Kapitalet* Band I, s. 630 (Bo Cavefors bokförlag/Clarté, Uddevalla 1969).

³ För en minimalt hållen 'definition' av staten se *riff-raff* #1-2002 s. 61, not 1.

Som sagt, första världskriget blev en vändpunkt som ryckte lärften av kapitalismens inneboende tendens till krig

Kapitalismen är allas krig mot alla – konkurrensen mellan kapitalen under imperativet att 'växa eller dö', mellan kapitalistklass och arbetarklass, och naturligtvis även mellan arbetare – och staten söker innesluta denna anarki för att säkra totalkapitalets (sitt nationella) långsiktiga ackumulationsmöjlighet. På internationell nivå finns emellertid ingen överstatlighet i den bemärkelsen – för den delen heller inget Imperium – även om vissa organ syftar till samma resultat, exempelvis FN och IMF. Men det finns en dominerande stat som genom att påföra sina egna nationella intressen kan påföra ett allmänt kapitalintresse i världsskala; tidigare den britiska kolonialmaktens intressen, senare under det kalla kriget USA:s intressen i konkurrens med Sovjetunionen, vars fallna mantel 'politiska islam' idag kan sägas ha plockat upp. Med otillräckligt inhemskt mervärde relativt i förhållande till 'efterfrågan' leder konkurrensen alltmer till imperialistisk rivalitet, en kamp om hegemoni inom 'världsordningen'. Kapitalets framväxt innebär även (eller snarare bygger på) framväxten av ett antagonistiskt proletariat och krig tjänar ytterst som ett vapen mot just utvecklandet av en internationell proletär rörelse.⁴

Exemplet Afghanistan - en väggörning i imperialismens historia

Afghanistan har varit drabbat av krig i över 20 år, då Sovjet la sina imperialistvantar på dem. Offren har varit åtminstone 1.5 miljoner döda, än fler har drivits på flykt. Landets strategiska vikt ligger i dess geografiska läge, och kontroll över Afghanistan innebär tillgång till hela det centralasiatiska området. Etniska och religiösa konflikter, och dragkampen mellan de konkurrerande angränsande länderna, har anförts som hinder för en lösning. Men vilken lösning?

Krig var under en lång tid en lösning. Det råde inte på något sätt totalt kaos, utan var snarare en stabil ekonomi för de aktivt inblandade, på vilken deras profit baserades, och det var en process som radikalt ändrade om de sociala förhållande oavsett opposition. Detta hade efter 20 års krig lett till en utveckling som tidigare diktaturer och reformprogram inte hade lyckats uppnå. Kriget i Afghanistan kan beskrivas nästan som ett skolexempel på en 'ursprunglig ackumulation', dvs. att rycka människor från sina levnadsförhållanden och att etablera kapitalistiska förhållanden. Etnifieringen var bara ett sätt att hålla igång kriget.⁵

Etnicitet hävdas ofta som orsak till krig, precis som religion. Den materiella basen som ytterst varande en klasskonflikt via konkurrerande nationalstater bortses då ifrån. Etnifiering och annat underblåses medvetet och aktivt för avleda de verkliga motiven och få ett slags 'folkligt motiv' för kriget.⁶

Afghanistan är inte bara ett skolexempel på 'ursprunglig ackumulation' utan även på utstuderad 'etnifiering'.

I motsats den allmänna uppfattningen att etniska grupper har existerat under en obständbar tid, skapades de etniska grupperna i Afghanistan först under 1900-talet. Drivna av en vetenskaplig entusiasm att klassifiera människor enligt en grund av kulturella kvaliteter, skapade etnologer en hel serie etniska grupper: nuristaner, paschaier, aimaqer och farsiwaner. 'Tadjik'-konceptet kom från början från invånare som inte ville låta sig bli etniskt klassificerade. Därför talar vi idag om den etniska gruppen 'tadjiker'. På grund av de olika vetenskapliga påståendena är det oklart hur många etniska grupper det finns i Afghanistan idag. Medan en tysk undersökning kommer till omkring 50 etniciteter, räknar en rysk till 200.

Det finns inga koncept som säger hur en uzbek, en hazara eller en pashtun skall vara. Den som påstår att alla pashtuner är sunni har mycket fel, då det i Kandahar-territoriet och på den Afghan-Pakistanska gränsen även finns shiitiska pashtuner. Den som påstår att alla pashtuner talar pashtun har lika fel. Tadjiker i Jalalabad och hazarer i Ghazni talar också pashtun. Till skillnad från de styrande i Kabul, som insisterar sin pashtunska identitet, men som ibland inte talar ett ord pashtun. Västpolitikens fel är emellertid att jämställa de etniska grupperna med de militär-politiska rörelserna, och att tolka dem som ett enhetligt block (...) [F]ör de flesta afghaner är alla parter lika hatade. Även det etniska problemet är utan betydelse för dem. I och med detta glöms det helt och hållet bort att för den afghanska befolkningen är det inte den etniska gruppen utan snarare, som tidigare, familjen, klanen och byn som bildar den väsentliga identitetsreferensen. Även etnicitetens relevans som militär-politisk utgångspunkt är begränsad i det afghanska kriget: oräkneliga befälhavare och stridsenheter byter fronter efter politisk opportunist och ekonomiska incitament oberoende av etnisk kategori.⁷

⁴ Vi har lånat mycket av resonemanget ovan från *Aufheben* #8-1999, 'Conkers or Bonkers? – Humanitarian War in Kosovo'.

⁵ 'Globaler Krieg um die Ordnung der Welt, Teil I', *Wildcat-Zirkular* #61-2002, s. 8-23. Även på engelska på http://www.wildcat-www.de/en/zirkular/61/z61e_war.htm.

⁶ På Balkan, t ex., började inte grannarna ur olika etniska grupper helt plötsligt hata och mörda varandra en dag, som ett resultat av en 'längre tids nedtryckt kollektivt undermedvetande... Etnisk rensning skapades medvetet av statsunderstödda gäng' och när väl en fiendlighet har skapats så blir den "självgående". Jugoslavien var ett land med stora geografiska spänningar, för att inte då tala om klassmotsättningarna som kring början av 1980-talet kastade det jugoslaviska kapitalet i kris. Slovenien och Kroatien var de mest utvecklade och välmående delarna, och det var de som först lämnade Jugoslavien för att snabbare kunna liberalisera ekonomin och underställa den världsmarknaden. Serbien innehade en mellanställning vad det gällde välstånd, vilket utgjorde basen för deras intresse av ett 'enat' Jugoslavien. De fattigaste och minst utvecklade delarna var Bosnien-Herzegovina, Makedonien, Montenegro och Kosovo. Att upplösningen av Jugoslavien ledde till inbördeskrig, och inte gick så pass smärtfritt som exempelvis delningen av Tjeckoslovakien, är en konsekvens av landets historia, inte minst *Ustaches* våldsgärningar under andra världskriget, ett minne som 'ger nationalismen på Balkan en särskilt fertil bas.' För en bakgrund till krisen på Balkan se 'Class Decomposition In The New World Order: Yugoslavia Unravelling' i *Aufheben* #2, www.geocities.com/aufheben2/auf_2_yugo.html

⁷ Conrad Schetter, Die Schimäre der Ethnie in Afghanistan, *Die Neue Zürcher Zeitung*, 26 oktober, 2001. Citat från 'Globaler Krieg um die Ordnung der Welt, Teil I', *Wildcat-Zirkular* #61-2002

20 år av krig har inneburit en genomgripande social transformation. Den tidigare agrara och nomadekonomin har krossats, något som inleddes av den sovjetiska arméns utrensning av fruktgårdar och mineringen av landsbygden, och landet har genomgått en snabb urbanisering till stora delar genom skapandet av flyktingläger i Pakistan som växte till riktiga städer, något som alltid utgör ett av de första stegen av en proletarisering. Både miliserna och befolkningen blev beroende av utländska matleveranser och betalningar och för första gången har ekonomin, som tidigare till 50 procent stod utanför penningförhållanden, totalt monetariserats.⁸ Där jordbruksproduktion kan återupptas tillfälligt handlar det om 'cash crops', alltså grödor som kan säljas på världsmarknaden, främst vallmo till opium- och heroinsproduktion. Varutransport och –smuggling, främst från Dubais skattebefriade hamnar till Pakistan och till staterna i Centralasien, utgör en viktig inkomstkälla, där en ekonomisk sektor växer fram som baseras på lönarbete och profit. Denna omvandling av landet har även omvandlat klassernas förhållanden och sammansättning. Den gamla ekonomin, baserad på produktion för direkt bruk, var allt annat än idyllisk; klan- och bystrukturen vilar på ett feodallikt jordrättsystem, där försök till utveckling har stängt sig blodiga då dessa patriarkala strukturer emotsäger sig alla utvecklingsförsök från ovan, oavsett om de kommer från Sovjet eller Väst.

Med övergången till en krigsekonomi växte en ny elit fram vars makt inte längre var baserad på kontroll över jord och vatten, eller på den lokala befolkningens respekt. Medias epitet av krigsherrarna, 'stamledare' eller 'klanöverhuvuden', är helt och hållet missvisande. Övergången hjälptes även på traven av att USA, Pakistan och Saudi Arabien beslutade sig för att stödja inte den traditionella markägande eliten utan endast de islamistiska parterna i kampen mot Sovjetunionen. Dessa må från början ha sprungit ur de lokala samhällena, men var nu självständiga i förhållande till dem, deras inflytande var istället grundat på vapen- och pengaleveranser från utlandet. För småbönderna blev miliserna den näst bästa inkomstkällan, efter att deras försörjningsgrund hade krossats; att bli soldater

– ofta endast som en övergående halvproletarisering, vilket kan ses i de häftiga sommaroffensiverna och stridsuppehållet under skördeperioden, tillsammans med det motstånd rekryteringen mötte i byarna. Först som självständiga upptäckte miliserna sin 'etniska' tillhörighet som tadjiker, pashtuner och hazaris, för att kunna behärska sin egen 'tradition' och naturliga identitet – dessa identiteter praktiserades och demonstrerades i regelrätta massakrer i form av etnisk rensning. Alla deltog i dem: dostumtrupper mot Talibanerna (...), Talibanerna mot hazaris, eller massud mot hazaris i Kabul. Det ständiga skiftandet av koalitioner, grupper och fronter i detta kriget – vilket lika mycket gäller krigsherrarna som de stater som söker inflytande – framstår som irrationellt endast för de som tror på krigsherrarnas etniska, religiösa eller klankamouflage. Hela tiden har det handlat om att hålla igång kriget som en transformationsperiod och som en inkomstkälla, och det var bokstavligen detta som globaliseringsapostlarna predikade: ett kliv in på världsmarknaden.⁹

Ett annat sätt att säkra åtminstone en rudimentär försörjning för den fattiga befolkningen har varit att sätta sina söner i de sk Koran-skolorna, *madrassah*. Det är i dem som Taliban-fenomenet uppstod, vars förutsättningar skapats i de pakistanska flyktinglägren. Skolorna finansieras av rika islamister, främst från Saudi-Arabien, och tjänar dessas intressen. De fyller främst två funktioner; ideologisk skolning och som militär milisorganisering. Det senare kan illustreras av att skolorna ofta hölls stängda när "studenterna" sändes till fronten. Att Talibanerna lyckades ta makten i – inte över – Afghanistan var att de för de utländska intressenterna utgjorde en form för att skapa stabilitet i landet, något som behövdes då landet har en central position för transportruterna till Centralasien. Det var också därför som några av de första att stöda Talibanerna var transportmaffian i Quetta i Pakistan och Kandahar i Afghanistan som sökte säkra transporter till Turkmenistan. Talibanernas första militära aktioner utfördes också åt transportföretagen för att rensa gatorna och skydda lastbilskonvojerna. De har väpnats och utrustats med transportmedel av Pakistan (den pakistanska underrättelsetjänsten ISI¹⁰) och Saudiarabien. Vad gick då snett i relationerna mellan Talibanerna och USA?

Det verkliga problemet som USA och de andra västländerna hade med Talibanerna var inte bin-Ladens närvaro, eller sharia-lagarna, eller förtrycket av kvinnorna, eller att de högg fötter och händer av folk – de internationella oljebolagen och västregeringarna kunde stå ut med allt det, så länge som oljetillgången var säkrad och profitterna OK. Talibanernas misstag var att de inte kunde uppnå den nödvändiga stabiliteten över hela landet och inte kunde ingå direkt samarbete med andra länder för att klara av det.¹¹

De rivaliserande intressenterna i Afghanistan är främst USA och Ryssland, men även Pakistan, Saudiarabien, Indien, Iran och Kina. Vad som eftertraktas är inte blott transportruterna till Kaspiska havet och dess oljefält utan även, och kanske framförallt, hela den politisk-militära och ekonomiska inriktningen i de fem staterna som blev 'oberoende' 1991 – Turkmenistan, Kazakstan, Uzbekistan, Tadjikistan och Kyrgyzstan (amerikanska väpnade styrkor inrättas även i Georgien¹²); ett område som är nästan tio gånger större än Tyskland och med 55 miljoner invånare – för vilka de

⁸ Ibid

⁹ Ibid

¹⁰ 'Globaler Krieg um die Ordnung der Welt, Teil II', *Wildcat-Zirkular* #64-2002, s 38f

¹¹ Ibid, s. 43. Att jämföra med t ex Irak under kriget 1991 så USA massakrerade tusentals irakiska soldater samtidigt som man sparade Saddam och hans elittrupper så att de kunde krossa upproren bland de shi 'it-dominerade fattiga i söder och kurderna i norr.

¹² *Internationell Revolution* #92-2002, 'Vad ligger bakom USA:s planer för krig?'

afghanska krigsherrarna utgör den operativa basen för islamistiska grupper som verkar i dem och som måste försäkra sig om antingen Rysslands eller NATO:s stöd. Det ständiga kriget har därmed 'stabiliserat hela Centralasiens instabilitet'¹³ i det att det stöddes av alla parter med pengar och vapen, och det hänger samman med liknande krig i Tjetjenien, Tadjikistan och Kyrgyzstan.

I juni 2001 initierade t ex Ryssland och Kina en sam-arbetsorganisation "Shanghai-organisationen för samarbete" tillsammans med de fyra centralasiatiska staterna Kazakstan, Tadjikistan, Kyrgyzstan och Uzbekistan för att gå samman i kampen mot rebeller och separatister, som ett motdrag mot den amerikanska närvaron. Ryssland som ju för övrigt också har ett 'krig mot terrorismen', i Tjetjenien.

Oljan - smörjmedlet i den globala ackumulationen

Hur kan då oljan, produktionen och distributionen av den, och dominansen över de centrala oljeproducerande områdena vara av sådan betydelse? Svaret säger sig självt, om man betänker oljans betydelse i den nutida kapitalismen, som det väsentliga smörjmedlet i den globala kapitalackumulationen. Hela produktionens teknologiska organisation, och sammansättningen av arbetarklassen, är knutet till oljan, som kring början av 1900-talet allt mer började ersätta kolet. Med kolets tillbakagång som huvudsaklig kraftkälla "avväpnades" även den del av arbetarklassen som för många, vänster som höger, symboliserade det revolutionära hotet: gruvarbetarna.

Vad som kommit att kallas kapitalismens fordristiska fas (bilproduktion, bilen som dominerande transportmedel, löpande band), som innebar den reella underordningen av arbetarna under kapitalet, baserades helt och hållet på billig och tryggad tillgång till olja. Kring 1973 uppstod en debatt kring alternativ till oljan i och med oljekrisen och den "gröna vågen"

- och inte minst på grund av att det oljeproducerande proletariatet hade intagit gruvarbetarnas ställning, vars stridbarhet allt mer gjorde sig kännbar. Men så länge som oljan lät sig utnyttjas i en tillräcklig kvantitet som en komponent i kapitalets cirkulationsprocess, skulle den förbli i centrum – särskilt då en stor del av det fasta kapitalet (maskiner, transportfordon, el- och värmeproduktion) som förväntas värdeförmeras är knutet till denna energiform och baseras just på denna strategi att sprida produktionssegment till underleverantörer och produktionen med tunga transportfordon.¹⁴

Varför då detta intresse av Afghanistan, som ännu inte har någon oljeproduktion? Det måste ses mot bakgrund av Saudi-Arabien, som varit allierade med USA sedan andra världskrigets slut. Grunden till det var att de var den ideala oljeleverantören för det amerikanska kapitalet: 'ett land med få invånare med enorma oljereserver, under strikt kontroll av ett feodalt kungadöme, som lokalbefolkningen, till stora delar fortfarande beduiner, slöt sig till, och som kunde suga ut och kontrollera den företrädesvis invandrade befolkningen i oljeproduktionen.'¹⁵

Landet skapade ett enormt välstånd, mycket på grund av oljekrisen 1973, något som dock inte på något sätt hotade de amerikanska intressena. De köpte stora mängder vapen av USA och var med och finanserade amerikanska göranden och låtanden internationellt, t ex. de afghanska mujahedin, contras i Nicaragua, väpnandet av Irak i kriget mot Iran, 1991-års Gulfkrig. Dessutom var oljedollarna en viktig drivkraft på de internationella finansmarknaderna. Sedan slutet av 90-talet har Saudi-Arabien dock haft allt svårare att spela denna roll¹⁶, vilket gjort behovet av fler säkra oljekällor alltmer trängande. Oljekapitalets "samförståndsavtal" med den inhemska arbetarklassen, som försåg de förra med enorma vinster och de senare med en nästintill arbetsfri inkomst, har de tvingat säga upp. Detta samförstånd baserades på 1970-talets (proletära) befolkningensmängd och kan inte fungera med den höga befolkningstillväxten, på omkring tre till fem procent per år, idag. Deras utlägg på Iraks krig mot Iran på \$26 mdr och de \$55 mdr för bombandet av samma land 1991 har ytterligare förvärrat situationen. År 2000 hade landet en utlandsskuld på \$150 mdr. När oljepriset föll 1998 övergick de ekonomiska svårigheterna till kris, en kris som ytterligare har skärpt motsättningarna inom landets elit, för vilket bin Laden-fraktionen bara är ett uttryck.¹⁷

Islamismen/politiska islam och den arabiska nationalismen

Med bin-Laden kommer vi osökt in på islamismen, som är den moderna formen av arabisk-muslimsk nationalism.

Den arabiska/islamistiska nationalismen har genogått tre "faser" sedan Napoleons arméer invaderade Egypten 1798, vilket påbörjade Västs moderna inblandning i Arabvärlden: liberal nationalism, arabisk socialism och islamism.

Som politisk rörelse uppstod den liberala nationalismen kring Muhammed Ali i Egypten, med målet att störta den 'orientaliska feodalismen' och istället modernisera, dvs. kapitalisera landet, något som misslyckades. Den liberala nationalismen försökte förena en muslimsk nation, umma, för att motsätta sig västimperalismen.

¹³ 'Globaler Krieg um die Ordnung der Welt, Teil I'

¹⁴ Ibid

¹⁵ Ibid. Ett klagande dock; Saudiarabien är naturligtvis en kapitalistisk stat, kungadömet är kapitalister, formen är dock en rest från feodalismen. *Förf. anm.*

¹⁶ Gulfkriget ledde till interna motsättningar i den saudiska bourgeoisien kring stödet till USA. Något som ledde fram till fenomenet Usama bin-Laden.

¹⁷ 'Globaler Krieg um die Ordnung der Welt, Teil I'

Den arabiska socialistiska rörelsen som växte fram efter den liberala nationalismens misslyckande byggde på samma grund som den europeiska fascismen i Italien och Tyskland (nazismen) och syftade till att driva på den kapitalistiska industrialiseringen i ett statsprojekt, statssocialism/-kapitalism. 'Det unga Egyptens gröna skjortor', Antun Sa'adas folkparti i Syrien m fl försökte bryta med den britiska och franska imperialismen i Mellanöstern, och med den tyska imperialismens misslyckande tog de, Aflak och Ba'ath-partiet i Syrien och Irak, Nasser och de 'fria officerarna' i Egypten med sin statskupp 1952, styrde in på industrialiseringens och modernismens väg under ryskt beskydd. När Sadat bytte allierad från Ryssland till USA, skrev fredsavtal med Israel och inordnade Kairo under Världsbanken och IMF var den arabiska socialismen helt uttraderad som alternativ och i vakuumet därefter klev en ny rörelse och ideologi fram: islamismen.

Föregångarna till dagens islamistiska rörelse var Hassan el-Bannas muslimska brödraskap (Ikhwan al-Muslimuun), som grundades i Egypten 1928, med målet att förkasta modernismen och återskapa ett (sunni-) muslimskt styre. De finns idag i omkring 70 länder. Islamismen blev dock inte statsbärande första gången genom brödraskapet utan i Iran under shi'iten Ayatollah Khomeini. Som minoritet i den muslimska världen var dock Khomeini-Irans framgångar begränsade. Istället mobiliserades de muslimska massorna i arabvärlden och Central- och Sydostasien med större framgång av nyare upplagor av islamismen, sunni-muslimer som De väpnade islamska grupperna i Algeriet (GIA), Islamska Jihad och al-Gama al-Islamiyya i Egypten, Hamas i Palestina och Talibanerna i Afghanistan, liksom Usama bin-Ladens al-Quaida-nätverk.

Islamismens fientlighet mot modernism och (amerikansk/väst-) kapitalism är emellertid minst sagt motsägelsefull.

Samtidigt som islamismen framstår som en ideologi och politisk rörelse i obeveklig opposition mot modernismen, och söker återuppliva traditionella islamska uppfattningar och institutioner, är den till stor del resultatet av krossandet av den för-kapitalistiska arabisk-islamska världen, och både som ideologi och politiskt projekt är den ohjälpligt präglad av modernism och kapitalism (i denna bemärkelse har islamismen mycket gemensamt med nazismen, med sitt ideologiska tillgripande av en för-kapitalistisk Gemeinschaft, och arisk religion, även som den inbegriper den mest brutala kapitalistiska och imperialistiska verklighet i sina sociala relationer och politiska projekt).¹⁸

Islamismen som politiskt system konstitueras av statsrasism, dock inte som oftast baserat på hudfärg utan på en uppspaltning av samhället baserat på biologi, till skillnad från marxismens produktionsförhållanden, klass, eller den borgerliga demokratins idéer.

Statsrasismen och biologiseringen av de sociala förhållandena hänger samman med besattheten av det 'renande' som utgör bilden av islamismen – inte renandet av individens själ, utan renandet av själva den sociala fabriken. (...) Denna statsrasism och biologisering av de sociala relationerna är framträdelseformer för en dimension av den kapitalistiska moderniteten, dess mörka sida, personifierat av Auschwitz, Babi Yar, Dresden och Hiroshima, alla det väsentliga resultatet av hög kapitalistisk civilisation, och oskiljbar från det.¹⁹

De islamistiska härskarna, som de i Iran med sin utvecklade oljeindustri och bin-Ladens oljedollarbaserade spekulationsrikedomar, är kapitalister och som sådana integrerade i den globala kapitalistiska ekonomin. Den senares intressen med sin närvaro i Afghanistan måste ses mot bakgrund att han, och de intressen han företräder, därifrån skulle kunna destabilisera den sekulära regimen i Pakistan med sin kärnvapenarsenal, för att sedan kunna störta rivalerna i den saudiska regimen och därmed få kontroll över en stor del av världens oljereserver. Islamismen måste alltså förstås som en reaktion mot den amerikanska hegemonin,

en reaktion som förebådar massdöd för eller brutalt förtryck över folket i denna del av världen, något som endast kan förhindras av en klasskamp som omkullkastar själva de kapitalistiska sociala relationerna som har skapat den och av vilken islamismen är den nutida lokala manifestationen.²⁰

De islamistiska grupperna, och de stater i vilka många av dem har sin bas, har använts, och används än idag, av de imperialistiska makterna; exempelvis USA som aktivt stödde de afghanska talibanerna i kampen mot Sovjetunionens ingripande i Afghanistan och som skickade vapen till den muslimska regeringsarmén i Bosninen under inbördeskriget 1992-95, trots de borgerliga staternas vapenembargo, och hjälpte till med träningsläger för de muslimska soldaterna tillsammans med iranska agenter och afghansk mujaheddin²¹, och Israel som understödde Hamas för att underminera PLO:s inflytande över den palestinska kampen. Men i imperialismens smutsiga spel skiftas allierade, den ena fulare än den andra, för att gagna intressenternas mål. Talibanerna och Hamas har idag minst sagt bitit sina respektive födohänder.

¹⁸ Islamism: Political Ideology and Movement, *Internationalist Perspectives*, <http://www.users.skynet.be/ippi/3t9%20ip.htm>

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

²¹ GP 020424, 'Radikala islamister hjälpte USA att smuggla vapen'

Frågan idag är om det går att se på islamismen/politiska islam, trots de brickor i imperialismens spel de utgjort och utgör och de motstridiga intressena inom islamismen, som en tendens mot och försök till en slags ”grön förenad kraft” i kampen mot den amerikanska hegemonin i den nya världsordningen, precis som för den delen EU med sina motsättningar?

Irak idag och Gufkriget 1991

Det av USA och Storbritannien planerade kriget mot Irak är den omedelbara orsakan till att denna artikel har skrivits och att de materiella grunderna till Israel-Palestina-konflikten publiceras just nu. I skrivande stund har den 23 februari (2003) angetts till startdatum för de militära aktionerna. USA ämnar fram till dess dubbla sin militära styrka på plats till 120 000 man.

Kriget 1991 då Irak hade angripit sin granne i söder, Kuwait, hade ett avgörande motiv: oljan. Dock inte oljan som naturresurs i direkt mening, utan oljans hela dimension i den globala ackumuleringen – och klasskampen.

Kriget handlade... om att säkra återcirkuleringen av oljedollar i de kuwaitiska bankerna, att krossa det militanta ’olje proletariet’ både i Irak och i Mellanöstern i allmänhet, och att göra gällande en ny världsordning efter Sovjetunionens fall.²²

Även det stundande kriget syftar till att befästa hegemonin i Mellanöstern och Centralasien, ett pris som i kontanter väntas hamna på mellan \$60 och \$200 mdr. bara för de militära insatserna. Kuwait-kriget 1991 beräknas ha kostat \$61 mdr.²³ FN beräknade 1997 att omkring 1,2 miljoner irakier (inkl. 750 000 barn under 5 års ålder) har dött på grund av den av kriget uppnådda mat- och medicinbristen.²⁴ 1991 räknade USA *officiellt* med att kunna besegra Irak genom ett snabbt krig. Ändock har amerikanska och britiska flygplan fram till dags dato så gott som dagligen bombat flygförbudszonerna. Samma strategi tycks gälla även idag²⁵, och ger en bild (på pappret) av det moderna kapitalistiska kriget, som

inte ska innebära några bryderier för civilbefolkningen i det krigsförande landet, utan skall utkämpas av en betald armé (eller, i nyliberalismens anda, av fattigsoldater) /.../; de ska var korta, så att ingen större debatt uppstår (kom ihåg att NATO-bombningen av Jugoslavien från början sades skulle pågå endast under två dagar!); och de ska kunna presenteras som ”kliniska tillslag”, som skonar civilbefolkningen – denna presentation av kriget har blivit den huvudsakliga uppgiften för mediaavdelningen.²⁶

1991-års krig stoppades till slut av en betydande deserteringsrörelse i den irakiska armén, och t ex städerna Al Shoura och Al Sho’ela kontrollerades av desertörer och deras sympatisörer²⁷. Den irakiska regimen drabbades samtidigt av uppror både i norr (bland kurderna) och i söder (bland de fattiga massorna), som båda brutalt krossades av den Saddam Hussein som klarat sig undan kriget utan en skråma (sic!).

Det är liknande aktioner – deserteringar och vägran att inställa sig i båda lägren – som utgör det omedelbara hoppet för ett stopp av krigsplanerna, tillsammans med hemmaopinionen, och klasskampen. Vad det gäller det sista, så har Storbritannien fått problem med sina krigsplaner då soldater tvingats rycka in som svartfötter under brandmännens strejker; likaså om arbetarklassen tar strid mot välfärdsförändringar som drivs igenom för att täcka upp krigskrediterna. Som revolutionärer i icke-krigsförande länder gäller nu som i alla krig att propagera för revolutionär defaitism och – framförallt – att med kraftig emfas lyfta fram det kapitalistiska i situationen och att det *endast* är intensifierad klasskamp och en kommunistisk revolution som kan stoppa krig.

Splittringen i den saudiska bourgeoisien i samband med Gulfkrisen 1991 kommer med stor sannorlighet att uppstå även i Turkiet, som minst sagt står klivet inför valet att stödja den amerikansk-brittiska aktionen mot Irak eller ej. Oljan i norra Irak har länge stått högt på den turkiska önskelistan, och de är livrädda att källorna hamnar i kurdiska händer (utanför turkisk kontroll) i det eventuella maktvacuum som kan uppstå i och med ett krig. 1926 lämnade Turkiet ifrån sig de oljerika områdena till den brittiska kolonialmakten i Irak. Priset var en garanti om 10 procent av de framtida brittisk-irakiska oljeinkomsterna, en uppgörelse som annullerades av Turkiet 1958. I september 2001 fick det statliga turkiska oljebolaget TPAO FN:s säkerhetsråds tillstånd att borra efter olja i fälten norr om Kirkuk i norra Irak; 20 hål som kontrolleras av det till Turkiet närliggande KDP (Kurdistan Demokratiska Parti). På plats finns mellan 2 000 och 5 000 turkiska regeringssoldater. FN har konsekvent avslagit det irakiska kravet på att borringarna ska upphöra och att soldaterna ska bort.²⁸

²² Conkers or Bonkers?, s. 2

²³ GP 030103, ’Bush vill stimulera USA-ekonomin och stödja arbetslösa’.

²⁴ *Practical History*, ’Iraq: a century of war and rebellion’, www.geocities.com/pract_history/iraq.html

²⁵ GP 030102, ’USA kan slå ut Irak på en vecka’.

²⁶ ’Globaler Krieg um die Ordnung der Welt, Teil II’, s. 50

²⁷ ’Iraq: a century of war and rebellion’

²⁸ GP 030108, Turkiet tvekar på gränslandet mot Irak

Israel-Palestina

Följande artikel, Bakgrunden till 2000-talets Intifada, författad av Brighton-baserade *Aufheben*, syftar, som nämndes ovan, till att teckna en bakgrundsbild till vad som kommit att kallas den andra Intifadan, en bild som framhäver de materiella grunderna till konflikten kopplat till världsläget och klasskampen både i området och globalt. Syftet för oss att publicera artikeln här och nu är att ett klassperspektiv på Israel-Palestina-konflikten, liksom i mycket annat, totalt lyser med sin frånvaro i den svenska vänstern. En ohelig nationalistisk allians mellan stalinister, trotskister och anarkister/ungsyndikalister sluter upp bakom det palestinska "folket"²⁹ och deras – och alla förstryckta folks, som det heter – (abstrakta) 'rätt till nationellt självbestämmande', som om kapitalismen som världssystem, världsmarknaden, och "klass" som globalt begrepp blott vore illvilliga påhitt.

Den andra Intifadan har nu rasat i drygt två år. Vad som skiljer den andra från den första Intifadan är för det första den palestinska myndigheten och för det andra militariseringen av konflikten, något som effektivt har styrt undan den proletära drivkraften till den israeliska statens och de beväpnade palestinska gruppernas händer. För varje ny attack – palestinsk självmordbomare eller från den israeliska staten – tycks en lösning på konflikten, dvs. som första villkor att band knyts mellan den israeliska och den palestinska arbetarklassen, allt mer avlägsen.

För att försöka tränga under den ideologiska och moralistiska ytan i den israelisk-palestinska konflikten är ett fokus på den ekonomiska dimensionen central.

År 2001 genomgick Israel sin första recession någonsin (-0,6 procent av BNP). Orsakerna till detta är främst den amerikanska ekonomiska krisen, USA som är den viktigaste exportmarknaden för Israel främst vad det gäller informations- och kommunikationsteknologi, samt kriget på Västbanken och Gazaremsan. Hälften av den israeliska BNP utgörs av export, främst, som sagt, högteknologiprodukter. Sedan 2001 har industriproduktionen minskat med 4 procent. Omsättningen inom turistnäringen sjönk under 2001 med 50 procent, vilket var den första tillbakagången sedan 1953. Underskottet i handelsbalansen beräknas för år 2002 hamna på \$3,5 mdr. Arbetslösheten ligger idag på 10,6 procent och ungefär var femte israel, 1,17 miljoner, och var fjärde barn lever under fattigdomsgränsen. Klyftan mellan de rika och de fattiga ökar därmed drastiskt. Inkomsterna för den fattigaste tredjedelen utgör 3,5 procent av de samlade inkomsterna, medan den rikaste femtedelen erhåller 54 procent. De fattigaste utgörs till största delen av den arabiska minoriteten (18 procent av befolkningen) samt invånarna i de nya "utvecklingsstäderna" där de nya immigranterna placeras. Den nationella valutan har sjunkit med 16 procent sedan år 2000 och börskursen har sedan januari 2002 fallit med en tredjedel. Utlandsinvesteringarna har i stort sett fallit samman. Statsskulden har ökat från 100 procent år 2000 till 103 procent under mitten av 2002, något som främst hänger samman med de ökade militärutgifterna för den andra Intifadan. Den andra Intifadan beräknas ha belastat den israeliska ekonomin med \$2,5 mdr. En annan stor utgiftspost för den israeliska staten är de 221 000 religionsstudenterna³⁰, som var och en erhåller \$150 varje månad vilket gör \$400 miljoner varje år (4,5 procent av BNP 2001). Dessa siffror innebär att den israeliska staten är än mer beroende av utländsk hjälp, som idag utgör \$6 mdr (från USA, gåvor från Disporan och Tyskland). År 2002 bidrog USA med \$720 miljoner i socialt stöd och \$2 mdr i militärt stöd. I maj 2002 sjösatte Sharon en sparplan för att försöka rätta till siffrorna, innehållande en sänkning av de offentliga utgifterna med 2,5 procent, en höjning av moms på en procentenhet, sänkning av barnbidraget på 4 procent (24 procent för de föräldrar som inte har tjänstgjort i armén, dvs främst de israeliska araberna och de ortodoxa judarna), minimilönen frystes, rätten till arbetslöshetsunderstöd skärptes.³¹

Invändningar mot Aufhebens bild

Tyska Wildcat, som alltså också översatt och publicerat Aufheben-texten, har betonat några begränsningar i Aufhebens framställning. För att hjälpa diskussionen lite på traven listar vi några av dem här, inte för att vi nödvändigtvis delar alla och utan att vi kunnat ta del av ett eventuellt svar från Aufheben.

Till att börja med menar de att Aufhebens bruk av begreppet "samförstånd" (settlement) förklaras med en europeisk grund och inte baserat på de *specifika* klassförhållandena i Israel. De handlande krafterna, för Aufheben, är bourgeoisien eller "sossessionismen" och att "det palestinska proletariet" förblir tämligen oklart. Den som vill förstå den israelisk-palestinska historien kan inte ignorera antisemitismen och förintelsen av miljoners judar. Klasskampsteorin ensam kan inte förklara den judiska frågan, man måste rikta särskild uppmärksamhet mot det nationella i konflikten och raskonflikten. 'Bakom ideologin (nationalismen, förf. anm.) ligger inte den helt andra klasskampens verklighet, utan klasskampens svaghet'.³²

Vad det gäller den judiska emigrationen till Palestina på 30- och 40-talet gällde det inte för det stora flertalet att skapa en sionistisk stat för "en ny människa". Många judar hamnade i Palestina ofrivilligt. 1933 flyttade bara en

²⁹ Denna kardinalabstraktion inom samhälls- och den politiska teorin, "folket", som tycks sväva ovanför/utanför alla sociala sammanhang: historien, kapitalförhållandet, klasskampen osv.

³⁰ En inte obetydlig grund för den israeliska nationalismen. Studenterna med familjer – nativiteten i de religiösa familjerna överstiger de fattiga palestiniernas och ligger på sju barn per hushåll – utgör cirka en miljon personer, varav de flesta vägrar att arbeta eller att gå in i armén. Vad det gäller det senare utgör dock de religiösa hälften av mellanofficerarna i den israeliska armén.

³¹ Palästina: Zwei Staaten gegen das Proletariat, Mouvement Communiste, i tysk översättning av Wildcat. Källan gäller alla siffrorna i detta stycke.

³² Wildcat-Zirkular #62, Nachwort

tiondel av judarna till Palestina (30-50 000), de flesta flyttade till USA. Den britiska mandatregeringen kontrollerade immigrationen och 1934 kom de första illegala invandrarna till Palestina, fram till statsbildandet var dessa 100 000. Sionismen fick sitt grepp över de judiska immigranterna först efter trycket av förföljelserna i Europa och som en reaktion mot nazismens inflytande på den arabiska nationalismen. Ett starkt bidragande exempel är massakern av den judiska befolkningen i Hebron 1929.

Det var emellertid först 1947 som klassolidaritetsens band mellan judiska och arabiska arbetare kapades, för att alltjämt vara kapade än idag, efter att bourgeoisien på båda sidor aktivt och med våldsam chauvinism krossade en gemensam strejk i Haifa mellan arbetare på båda sidor.

Aufheben avslutar med en, tämligen optimistisk, förhoppning om en återsolidarisering mellan det judiska och det arabiska proletariatet, något som Wildcat, tämligen pessimistiskt, avfärdar med hänvisning till den numera totalt segregerade arbetsmarknaden. Framtiden lär väl utvisa. Konflikten kan emellertid inte ändas genom något annat, och om klasskampen skapar ett tryck på det judiska och det arabiska proletariatet – och de nu betydande gästarbetarna från t ex Sydostasien – kan de trots segregeringen, trots den judiska och arabiska bourgeoisins kontra-agerande, dras med i en klassrörelse som pekar på en utväg ur krig och rasism.

Januari 2003

Bilaga

För att ytterligare kunna tränga in i konflikten kan lite siffror över den palestinska befolkningen vara till hjälp.³³

Invånare

Gaza-remsan och Västbanken: 3,3 milj. (varav Gaza-remsan: 2,1 milj. och Västbanken: 1,2 milj., jmf siffrorna nedan)
Befolkningsökning per år: 4 procent. 47 procent är under 15 år gamla

Arbetsmarknaden första kvartalet 2001

Aktiv befolkning (anställda och arbetslösa över 15 år): 39%
Anställningsgrad (personer över 15 som arbetar 35 tim./vecka eller mer): 69%
Arbetslöshetsnivå: 27%
Lönearbetare: 64%
”Självständiga” (arb.givare, egenanställda/egenföretagare): 26%
Medhjälpande anhöriga: 9,5%
Anställda i Israel och på bosättningarna: 15%

Branschfördelning första kvartalet 2000

Tjänster (inkl. den palestinska myndigheten): 29%
Handel, hotel, turism: 17,3%
Transport: 5,3%
Jordbruk 12,6%
Hantverk/industri: 14,4%
Byggindustrin: 21,4%

Anställda i absoluta tal

I industrizonerna: 4 000 pers.
Av palestinska myndigheten: 130 000 pers.

Den palestinska befolkningens fördelning³⁴

Libanon: 501 431, varav 415 000 flyktingar (246 755 av dessa i läger).
Syrien: 463 227, varav 415 010 flyktingar (240 752 av dessa i läger).
Jordanien: 2 560 267, varav 1 743 000 flyktingar (391 233 av dessa i läger).
Västbanken: 2 057 245, varav 637 246 flyktingar (239 092 av dessa i läger).
Gaza: 1 167 359, varav 940 891 flyktingar (548 296 av dessa i läger).
Israel: 1 131 211
Andra arabstater: 588 638
USA och andra västländer: 486 319

³³ ILO-rapport från juli 2001. Från Wildcat-Zirkular #62, Nachwort till deras översättning av '2000-talets Intifada'.

³⁴ UNWRA, 2001, från 'Palästina: Zwei Staaten gegen das Proletariat'

Sedan Gulf-kriget finns det knappt några palestinska arbetare i Gulfen; arabiska invandrare i gulfen har ö.h.t drastiskt minskat under 90-talet, I stor utsträckning har de hamnat i mer västorienterade stater och ersatts istället av asiatiska arbetare.³⁵ I Irak finns det knappt några invandrare alls.³⁶

Bosättarna

207 000 på Västbanken, innehar 42 procent av jorden

7 000 i Gaza-remsan

166 000 i resten av östra Jerusalem

Enligt de israeliska pascifisterna "Fred idag" vägrar endast 6 procent av bosättarna att lämna tillbaka marken och endast 2 procent är beredda att använda våld. 59 procent anser att ekonomiskt tillgodoseende hade varit en bättre lösning.³⁷

³⁵ Det senaste, dubbla, självmordsattentatet den 6 januari krävde 22 liv. Bomberna utlöstes på gågatan Neve Sha'an (fredens oas) i ett förslummat område i södra Tel Aviv där många – illegala – invandrare från ex. vis Kina, Ghana, Rumänien och Bulgarien bor. Antalet invandrare i Israel – de flesta illegala – beräknas uppgå till 300 000. Se GP 030107, 'Attentatet krävde 22 liv'.

³⁶ *Wildcat-Zirkular* #63, 'Ergänzungen zu "Hintergründe der Intifada des 21. Jahrhunderts"', s. 10.

³⁷ 'Palästina: Zwei Staaten gegen das Proletariat'